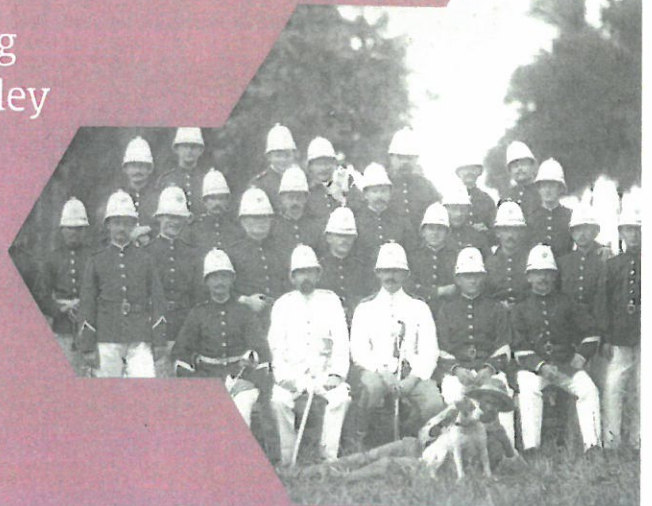
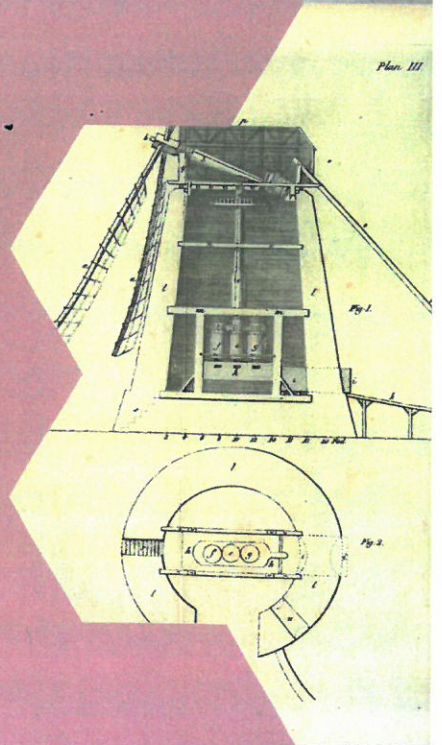

Rikke Lie Halberg
& Bertha Rex Coley

Dansk Vestindien

– fra dansk koloni til
amerikansk territorium

FRYDENLUND

KOLONISERING, SUKKER OG SLAVERI

Kongeriget Danmark (Danmark-Norge indtil 1814) havde besiddelser i Caribien fra 1672 til 1917, altså en periode på godt og vel 250 år. Man kan måske undre sig over, hvilke interesser en stat som Danmark havde i at bemægtige sig handelsstationer og kolonier så langt væk som i Nordatlanten, Vestafrika, Indien og Caribien på et tidspunkt, hvor transport foregik med sejlskib og var både farlig, besværlig og kostbar. Det kan bl.a. forstås ved hjælp af begrebet merkantilisme, som var den dominerende økonomiske politik, der førtes i de fleste europæiske stater op gennem 1600- og 1700-tallet. Mer-

kantilisme er ideen om at opnå en gunstig handelsbalance, altså at have større indtægter fra eksport end udgifter ved import, og på den måde samle størst mulig rigdom – helt konkret i form af guld og sølv – inden for landets grænser. For at sikre det størst mulige overskud var det også merkantilismens politik at styre erhvervslivet, f.eks. ved direkte statsstøtte til kompagnier, der derved kunne udkonkurrere udenlandske virksomheder. Samtidig søgte man aktivt at beskytte sin egen handel ved indførelse af forskellige typer beskatning, told og monopol.

Kolonialisme og imperialisme

Kolonialisme og imperialisme er indholds- mæssigt beslægtede, men adskilte, be- greber. Lidt forenklet kan man sige, at kolonialisme er en form for *praksis*, mens imperialisme er den *idé*, der ligger til grund for praksis.

Kolonialisme: Ordet stammer fra latin og er sammensat af *colonia*, som betyder udflytning samt endelsen *-isme*, som betegner en bevægelse eller en tilstand. Kolonialisme

indebærer, at et land erobrer og kontrollerer et fremmed landområde.

Imperialisme: Ordet stammer fra de latin- ske *imperium*, som betyder magt over et myndighedsområde, og *imperare*, som betyder at befale. Imperialisme er en form for politik, der føres i moderlandet, og som handler om at ekspandere sit territorium og dominere et område – ofte med det formål at udnytte det til egen økonomisk fordel.

For at holde udgifter til import af forskellige råvarer nede ansås det således som en stor økonomisk fordel at oprette og udnytte kolonier. Sukker er et klassisk eksempel på en luksusvare, på hvilken efterspørgslen steg voldsomt fra midten af 1600-tallet og fremefter. Det blev på mode blandt borgerskabet – i Danmark som i resten af Europa – at drikke te (en anden luksusvare, man var nødt til at hente udefra) med sukker i. På det tidspunkt fremstillede man udelukkende sukker af sukkerrør, en tropisk plante der ikke kan dyrkes i det kølige, danske klima. Ville man have sukker, måtte man derfor købe det færdige produkt af en stat, der havde adgang til sukkerrør. Dermed fik man en udgift til import, hvilket stred imod merkantilismens principper. Med det for øje var det yderst interessant for Danmark at bemærte sig en koloni i troperne.

I 1671 oprettedes selskabet Vestindisk Kompagni med et kongeligt privilegiebrev, hvilket vil sige, at den danske konge, Christian 5., gav tilladelse til, at kompagniet koloniserede, administrerede og drev handel på kongens vegne, i første omgang på St. Thomas. Fra 1674 overtog kompagniet også administrationen over de danske besiddelser på Guldkysten i Afrika, Guinea, og navnet ændredes til Vestindisk-Guineisk Kompagni. Privilegiebrevet gav eneret til at raffinere sukker inden for kongeriget og dets kolonier. Der blev efterfølgende bygget sukkerraffinaderier i København, strategisk placeret i nærheden af havnen, hvor de store sejlskibe lagde til med vestindisk rå-sukker i lasten.

Merkantilismen, den stigende efterspørgsel på sukker samt ønsket om at kontrollere produktionen af dette er således vigtige faktorer for at kunne forstå incitamentet til

at oprette kolonier i troperne. Men ønsket om en selvstændig sukkerproduktion inden for det danske riges grænser er uløseligt forbundet med en langt mørkere side af historien, nemlig historien om Danmark som slavenation.

Den florissante periode

Den sidste halvdel af 1700-tallet op til 1807 kaldes 'den florissante periode' i den dansk-norske stat. Navnet kommer af det franske 'florissant', som betyder blomstrende. Der blev sejlet mange danske skibe over Atlanterhavet i perioden: Det var i denne periode, at der blev handlet allerflest slavegjorte.

Mellem 1720, hvor den sidste krig mellem Danmark og Sverige sluttede, og frem til krigen med England i 1807-1814, oplevede Danmark-Norge den længste fredsperiode, landet hidtil havde kendt. Der var højkonjunktur i hele Europa, og den danske befolkning voksede. Der var en stigende efterspørgsel på forbrugsvarer, herunder kolonialvarer. Europæerne havde hurtigt vænnet sig til de nye varer fra de varme himmelstrøg: te, kaffe, kakao, tobak, sukker, rom og bomuld – og varerne var ikke længere kun forbeholdt de få. De mange krige i løbet af 1700-tallet – Syvårskrigen, kolonikrigene mellem Storbritannien og Frankrig og den amerikanske uafhængighedskrig – betød, at både priser og rater på fragt af varer steg yderligere, og Danmark, som ikke deltog i krigen, nød godt af højkonjunkturens muligheder. Periodens krige standsede nemlig ikke den danske handel, tværtimod. Som neutral stat udnyttede Danmark muligheden for at handle med de krigsførende nationer i stor stil og ved at overtage de krigsførende landes handel og søfart.

København afbildet af kunstneren M. Bang i 1786, midt i den florissante periode: Der er ingen tvivl om, at der er travlt i havnen. (Billedet er let beskåret).

Danmarks status som neutral stat gav altså handelen i København stor vækst, og neutraliteten blev udnyttet til det yderste: Udenlandske skibe – heriblandt skibe tilhørende krigsførende nationer – sejlede proforma under dansk flag, det såkaldte bekvemmelighedsflag. Den danske regering var opmærksom på, at det var et brud med de internationale konventioner, men man så gennem fingre med det på grund af de store økonomiske fordele: Der var simpelthen så mange penge at tjene, at man løb risikoen.

Handelen bragte Danmark på kollisionskurs med England, men først ved Slaget på Reden i 1801, hvor Storbritannien angreb Danmark direkte, blev Danmark tvunget til at indstille sin udnyttelse af neutraliteten. I marts 1801 besatte Storbritannien de tre

Dansk Vestindiske Øer. Besættelsen ophørte i februar 1802, men konflikten fortsatte. Den florissante periode afsluttedes endeligt med Storbritanniens bombardement af København i 1807, hvor Storbritannien igen besatte øerne frem til april 1815.

Langt det meste af Danmarks udenrigshandel i den florissante periode gik gennem København, hvor varer blev videresolgt og geneksporteret til f.eks. Nordtyskland og Østersøegnene. En del mennesker blev umådeligt rige på 'sukkerpenge'. En borger, der blev meget velhavende i den florissante periode, var købmanden Erich Erichsen, som fik bygget det overdådige Erichsens Palæ på Kongens Nytorv. Erichsen var storkøbmand og skibsreder – han tjente formuer på mellemhandel og fragtfart, og var reder for både

'ostindiensfarere' og 'vestindiensfarere'. En anekdote fortæller, at Erichsen sendte alt sit linned til London med skib, når det skulle vaskes. Han mente, at det blev vasket mere skånsomt i London. Anekdoten fortæller noget om, hvor mange penge der var at tjene, og hvor ekstravagant livsførelse den florisante periode muliggjorde for de få, der nød godt af handelen.

Der var stor handelsaktivitet mellem de europæiske lande, men Danmarks største indtjening lå i den handel, der gik gennem Dansk Vestindien. De vestindiske havne, primært Charlotte Amalie på St. Thomas, blev brugt som neutral havn for krigsførende nationer.

De varer, som blev produceret i Dansk Vestindien, var i første omgang tobak og indigo: Indigo er en planteslægt, hvoraf man udvinder blåt farvestof til tekstilfarvning, bl.a. til det blå uldstof 'holmensklæde', som blev brugt til danske uniformer. Der blev også produceret bomuld, rom og sukker – og det var sukker, der blev den mest lukrative afgrøde. Det Vestindisk-Guineiske Kompagnis monopol på sukkerraffinering og salg til udlandet havde styrket økonomien på de vestindiske plantager. Det var med sukkerproduktion for øje, at Danmark havde købt øen St. Croix i 1733. I sidste halvdel af 1700-tallet var sukkerdyrkningen på St. Croix blevet fuldt ud etableret med en arbejdsstyrke, plantager, sukkerrørsmarker, slavehytter, sukkermøller, pakhuse osv., og der var opbygget en stor sukkerindustri i København. Tolden på sukker blev forhøjet i 1735, og i 1750 blev denne beskyttelse af den danske sukkerhandel udvidet med et indførselsforbud over for 'fremmed sukker'.

Men vestindiske plantageejere var utilfredse med kompagniets monopol, der

begrænsede deres muligheder for at tjene penge. De var meget mere interesserede i at kunne sælge deres varer på det internationale marked. Kompagniets præsident, overhofmarskal A.G. Moltke, sørgede for, at Frederik 5. kunne opkøbe alle aktierne i kompagniet, hvorefter den danske konge overtog alle tre øer. Kompagniet blev opløst i 1754, og Dansk Vestindien blev fra 1755 en dansk kronkoloni. Kompagniets monopol blev dermed frigivet, og sukkerraffinaderier kunne oprettes af andre producenter. Dog skulle alle sukkerproducenter fortsat købe deres sukker i København.

Produktion og handel med sukker var en væsentlig årsag til, at perioden blev florisant. Den økonomiske vækst og den stigende brug af markedsøkonomi medvirkede til afviklingen af merkantilismen og varslede indtoget af den økonomiske liberalisme, som den engelske økonom Adam Smith var fortæller for. Ifølge den liberalistiske tanke var det ikke hensigtsmæssigt at give privilegier og monopoler til enkeltstående personer eller virksomheder, som Danmark havde gjort med Det Vestindiske-Guineiske Kompagni. Man skulle snarere lade den frie konkurrence virke 'naturligt' uden statslige indgreb eller indskrænkninger. I maj 1787 nedsatte den danske regering en kommission, der havde til opgave at undersøge, om en friere handel kunne være fordelagtig for landet. Det blev for alvor startskuddet til indførelsen af økonomisk liberalisme i Danmark.

De store økonomiske gevinster ved sukkerhandelen blev fundamentet for mange af de store formuer, der blev oparbejdet hos handelshuse og enkelte slægter i perioden. Det gælder f.eks. Carstens-slægten (efter adlingen i 1745: Castenschiold) og Schimmelmann-slægten.

Schimmelmanns Palæ i Bredgade i København. I dag kaldes det Odd Fellow Palæet. Fra 1763 til 1884 var palæet beboet af Schimmelmann-slægten, der tjente formuer på trekantshandel samt sukkerplantagedrift i Dansk Vestindien.

Schimmelmann-slægten var meget respekteret og havde ud over embeds- og ministerposter i Danmark også plantageejendomme i Dansk Vestindien og aktier i Det Vestindisk-Guineiske Kompagni. Derudover ejede familien en sukkerfabrik i København, skibe, der sejlede 'på Vestindien', samt en geværfabrik, der fremstillede de geværer, der skulle sælges eller byttes for slaver på Guldkysten. Fabrikken, som lå i Hellebæk i Nordsjælland, smedede også både lænker til de slavegjorte og sukkerrørsknive til arbejdet i plantagerne. Man kan altså roligt sige, at familien Schimmelmann havde en finger med i spillet i alle tre led af det, man kalder trekantshandelen.

1700-tallets handel og velstand er stadig synlig i Københavns gadebillede: Det gamle Vestindisk Pakhus i Toldbodgade er den flo-

rissante periodes koloniale hovedlager, hvor sukker, kaffe og korn fra kolonien i Vestindien blev lagret. Rundtomkring i byen står stadig ekstravagante palæer bygget på 'sukkerpenge', f.eks. Odd Fellow Palæet i Bredgade (det tidligere Schimmelmanns Palæ).

I begyndelsen af 1800-tallet stod det klart, at den florissante periode var forbi. Det nye århundrede bød på helt anderledes udfordringer med angreb fra Storbritannien, statsbankerot, tabet af Norge i 1814 og to slesvigske krige. Og for Dansk Vestindiens vedkommende – og i særdeleshed efter 1848 – økonomisk nedgang.

Arbejdskraften

Med koloniseringen fulgte plantagerne, og med introduktionen af det meget arbejdsintensive sukkerplantagesystem blev manglen

på arbejdskraft voldsom. Problemet blev løst med gratis arbejdskraft, og langt den største del af denne blev hentet på forterne langs Afrikas østkyst.

Frem til første halvdel af 1700-tallet brugte man også europæere som billig, eller stort set gratis, arbejdskraft i Vestindien. Blandt disse var der en del straffefanger, men det var primært de såkaldte *servinger*, der udgjorde den europæiske arbejdsstyrke på plantagerne i Dansk Vestindien. I alt

Vestindisk Pakhus på Toldboden i København blev bygget 1780-1781. Pakhuset var lager for alle de produkter, der blev sejlet til København fra De Dansk Vestindiske Øer, hovedsageligt sukker og kaffe.

26 · Dansk Vestindien

kendes navnene på 196 straffefanger og 429 *servinger*, som blev sendt til Vestindien for at arbejde. Det drejede sig hovedsageligt om mænd, men der var også kvinder blandt både fangerne og *servingerne*: Ca. 5 % af fangerne og 15 % af *servingerne* var kvinder.

De straffefanger, der blev sendt til Vestindien, var uden undtagelse dømt for alvorlige forbrydelser, og straffearbejde i Vestindien var en meget hård straf. Fangertransporterne var både en måde for kolonien at skaffe billig arbejdskraft og samtidig en måde for Danmark at komme af med kriminelle på. Desuden var der en teoretisk mulighed for fangerne for at opnå deres frihed og 'begynde på en frisk' efter udstået straf.

Servinger var fattigfolk, som af den ene eller den anden grund ikke kunne klare sig selv i Danmark og derfor var havnet på eksempelvis fattiggården eller på børnehjem. Mange af de *servinger*, der kom til Vestindien, var børnehjemsbørn helt ned til 11-12 år. *Servinger* var bundet til en kontrakt, som de mere eller mindre frivilligt havde indgået. Mod at arbejde gratis i en fastsat årrække, oftest fem år, fik de transporten til øerne betalt. Efter endt tjenesteperiode var de i princippet frie til at slå sig ned i Dansk Vestindien, men dødeligheden var meget høj, og i realiteten var der meget få *servinger*, der overlevede de første fem år. *Servingerne* havde lavere status end tyende, tjenestefolk, og der er eksempler på, at *servinger* er blevet solgt, f.eks. af kompagniet, til en plantageejer.

De i alt godt og vel 700 *servinger* og straffefanger levede kummerligt i Dansk Vestindien, en skæbne som de delte med de omkring 100.000 slavegjorte afrikanere, som blev sejlet ud fra Guldkysten for at arbejde på de vestindiske plantager.

Arbejdskraft i form af servinger og strafefanger blev dog i stigende grad upopulær i Dansk Vestindien, eftersom de som ufri hvide forplumrede de klare racemæssige retningslinjer. I midten af 1700-tallet stoppede man helt med at bruge danske strafefanger og servinger på plantagerne, mens brugen af slavegjorte afrikanere fortsatte længe endnu.

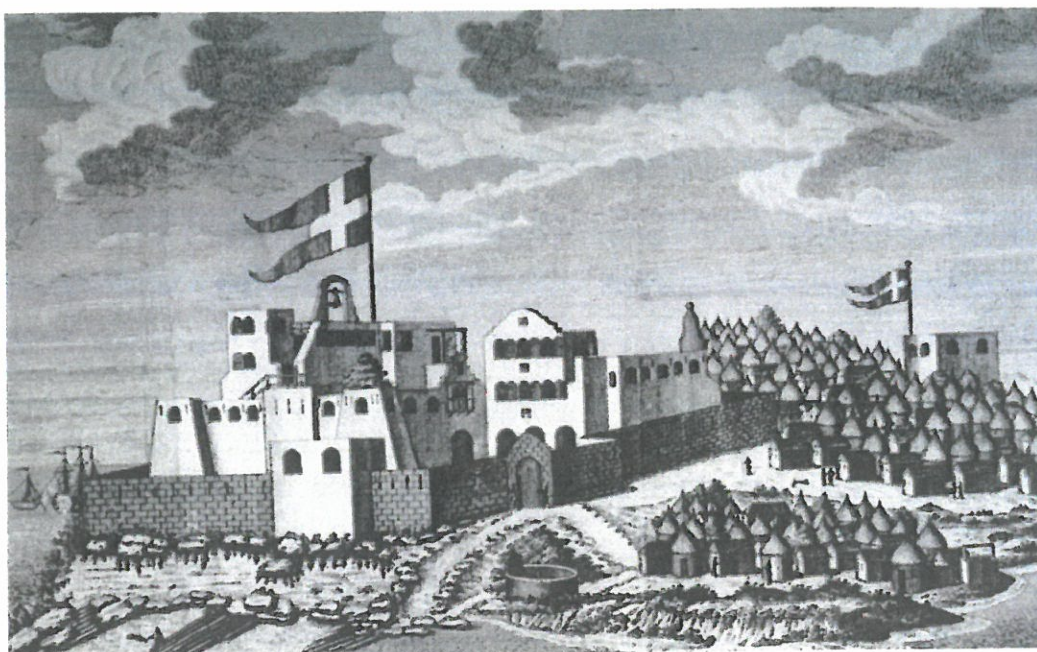
Trekantshandelen

Trekantshandelen antog forskellige former, men den danske model var typisk den, at våben og alkohol blev sejlet fra Danmark til Guldkysten, hvor det blev brugt til køb af afrikanske slavegjorte, som blev sejlet til Dansk Vestindien. Den kontinuerlige indførsel af alkohol og våben bidrog til at skabe

ustabilitet i området, hvilket sikrede en fortsat strøm af slavegjorte. I Dansk Vestindien blev de slavegjorte solgt, hvorefter skibene blev lastet med f.eks. sukker, der blev sejlet tilbage til Danmark. Handelsruten dannede altså en 'trekant' mellem destinationerne Danmark, den danske Guldkyst, Dansk Vestindien og tilbage til Danmark. Trekantshandelen er det mest kendte mønster, men ikke det eneste. Der var mange skibe, der sejlede kun mellem Afrika og Vestindien eller Vestindien og Danmark, uden trekantshandelens tredje 'led'.

Fra 1658 anlagde den dansk-norske stat en række handelsstationer langs den afrikanske østkyst, i det område der dengang kaldtes Guinea eller den danske Guldkyst, og som i dag er en del af Ghana. Disse

Tegning af Fort Christiansborg på Guldkysten i det nuværende Ghana. Fortet var det største dansk-norske støttepunkt på Guldkysten, og det fungerede som udskibningshavn for de slavegjorte afrikanere, der blev sejlet på dansk-norske slaveskibe til Dansk Vestindien.

Frokost på Christiansborg, Dansk Guinea, 28. januar 1843. Billedet er malet af den franske prins Louis Philippe, som besøgte det danske Fort Christiansborg i 1843. På det tidspunkt var slavehandel over Atlanten forbudt ifølge dansk lov. Efter slavehandelens ophør var det i længden ikke rentabelt for Danmark at bevare kontrollen med forterne på kysten, og de danske besiddelser blev solgt til Storbritannien i 1850.

handelsstationer blev grundlagt for at få lettere adgang til slavehandelen, helt i tråd med merkantilismens principper. Fra disse handelsstationer foregik der således både handel med og afskibning af slavegjorte afrikanere.

Som alle slavehandlende europæere i perioden drog heller ikke danskerne ind i landet for at fange og slavegøre afrikanere: De blev indfanget og solgt til danskerne af andre afrikanere. Danskerne selv holdt sig til forterne ved kysten. Man formoder, at en stor del af de tilfangetagne var krigsfanger fra stammekrige, der blev udkæmpet inde i landet. Derudover har løftet om økonomisk gevinst givet anledning til kidnapninger. Der

findes beretninger om hele landsbyer, der blev overfaldet, hvorefter alle indbyggerne blev lænket og trukket ned mod kysten for at blive solgt til europæerne. Det estimeres, at dødeligheden blandt de slavegjorte på rejsen fra de indre områder af landet og frem til afskibningen fra kysten var utrolig høj, omkring 70 %.

Det danske Vestindisk-Guineisk Kompagni havde seks handelsforter ved kysten. De havde porte, der vender ud mod havet. På engelsk kaldes disse porte 'doors of no return', fordi de var den endelige overgang mellem forterne i Afrika og slaveskibene, der førte de slavegjorte væk. Begrebet 'doors of no return' er et nyt begreb, som bruges

i den afrikanske diaspora (diaspora vil sige den kreds af mennesker, der har rødder et sted, men som bor et andet). Både begrebet og selve portene har i dag en stor symbolværdi for afroamerikanere, afrocaribiere og andre i den afrikanske diaspora.

Mange europæiske stater var involveret i kolonialismen og handelen med slavegjorte. Der blev sejlet slavegjorte til de nordamerikanske plantager, til Brasilien og til stort set hver eneste lille ø i det caribiske øhav. Det første dansk-norske slaveskib man kender fra kilderne, var skibet *Cornelia*, der sejlede slavegjorte fra Guldkysten til Vestindien i 1674.

Der findes ingen præcis statistik over antallet af mennesker, der er blevet taget til fange, solgt og sejlet over Atlanten – Mellempassagen – men Unesco anslår, at ca. 12,5 mio. afrikanere blev ofre for den transatlantiske slavehandel. Af de 12,5 mio. var der ca. 1,8 mio., der døde på overfarten.

Overfarten over Atlanterhavet tog omkring tre måneder. Der var aldrig nok plads,

ikke nok luft og ikke nok drikkevand. De slavegjorte var lænket på hænder og fødder under overfarten og blev brændemærket som identifikation. Brændemærkningen fungerede som 'kvittering' for slavehandlernes køb. Det Vestindisk-Guineiske Kompagnis mærke var et 'S'. De fleste slavegjorte, hvis de overlevede turen, blev brændemærket igen af deres nye ejere ved videresalget i f.eks. Dansk Vestindien.

Ethvert forsøg på protest eller modstand blev mødt med stor brutalitet. Men modstand forekom alligevel på mange planer. Det skete, at slavegjorte begik selvmord ved at kaste sig over bord fremfor at forblive i fangenskab: Af samme grund var der oftest spændt net ud fra skibenes sider. Enkelte gange var der store oprør som på det spanske slaveskib *Amistad*, hvor de slavegjorte i 1839 gjorde mytteri i et (mislykket) forsøg på at sejle skibet tilbage til Afrika. Der er også mange eksempler på slavegjorte, der sultestrejkede. Forfatteren Barry Unsworth har skrevet en historisk roman, *Sacred Hun-*

DE STØRSTE AKTØRER I TREKANTSHANDELEN

Land	Antal slavegjorte
Portugal	5.848.268
England	3.259.439
Frankrig	1.381.405
Spanien	1.061.527
Holland	554.336
USA	305.326
Danmark	85.650
Andre, deriblandt Sverige	25.383

Kilde: Kåre Lauring: *Slaverne dansede og holdt sig lystige*. Gyldendal, 2014.

ger (1992), der blandt andet handler om sultestrejkerne på slaveskibene. I et interview fortæller han:

»Sultestrejkerne ansås for at være en meget, meget farlig tendens, for hvis der først var én, der nægtede at spise, ville de andre følge trop. Man vidste, at det betød store tabstal, mange afrikanere ville dø. De døde allerede i stort tal, sommetider af noget alle kaldte 'en urokelig tilstand af melankoli', hvilket var tabet af lysten til at leve. De døde bare. Det afhang ikke specielt af at spise noget. De døde bare. Og nogle var mere udsatte end andre, tror jeg. Det handlede også om temperament. En af de måder, de prøvede at frembringe døden på, når de ikke kunne hoppe over bord: De prøvede simpelthen at sulte sig ihjel.

Og så, for at afskrække de andre slaver fra at gøre noget lignende, tvang de den sultestrejkende til at spise. De forsøgte sig med at tæske ham eller ved at give ham tommelskruer på eller på anden vis udsætte ham for tortur, så han måske ville blive knækket og begynde at spise. Eller de tvangsfodrede ham ved at tvinge hans mund åben og tvinge mad i ham.

Jeg tror, at ideen var, at en slave ikke kunne tillades at dø af egen vilje og intention. Han kunne ikke tillades at dø frivilligt. Hvis han skulle dø, skulle det ske for hænderne af hans fangetagere, så at [...] han ikke sætter et farligt eksempel. Man er nødt til at huske på, at alt dette handlede om profit. Det handlede kun om penge. Der var ikke mere omsorg for slaverne, end der ville have været for heste eller kartoffelsække, det var blot en meget værdifuld last, som man var nødt til at sikre så godt som muligt. Selv gudfrygtige og rela-

tivt humane slavekaptajner brugte tommelskruer på slaver, der voldte problemer [...]«.

Det kan virke som et paradoks, at slavegjorte var en værdifuld last, der samtidig blev behandlet barbarisk, men slavehandelen var baseret på beregninger og skøn, der skulle sikre den størst mulige fortjeneste. Det var i kompagniernes interesse at transportere så mange slavegjorte som muligt over Atlanten, så de blev 'pakket tæt'. Samtidig var det magtpåliggende for besætningen om bord på slaveskibene, at de slavegjorte afrikanere blev kuert. Man mente, at en slaveopstand bedst blev forebygget med grusomhed. Tætheden på skibene, manglen på mad og vand og den ubarmhjertige behandling bevirkede, at mange blev syge og døde, men man kalkulerede med en vis 'spildprocent'.

I 1600-tallet gav slavehandelens rejser over Mellempassagen et gennemsnitligt tab på omkring 20 % af de slavegjorte om bord. Omkring 1750 var tabet omkring 10 %, og mod slutningen af 1700-tallet var tabet på 5-8 %. Det tyder på, at man med tiden formåede at forbedre forholdene noget, men at 5-8 % døde på en (relativt) kort rejse over havet, er stadig meget voldsomt, især når man tager i betragtning, at langt de fleste af de mennesker, der blev gjort til slaver og sejlet over Atlanten, var unge mellem 15 og 25 år. Forbedringen er udtryk for, at slavehandlerne med tiden blev bedre til at beregne den nødvendige mængde mad og vand, man skulle have med om bord, sideløbende med at man pakkede de slavegjorte mindre tæt.

Det er vigtigt at pointere, at de slavegjorte på de danske skibe ikke havde det bedre end dem, der blev ført over Atlanten under an-

dre flag. Faktisk er der meget, der tyder på, at danskerne var brutale: De danske dødstal på overfarten ligger langt over f.eks. de portugisiske tab. Men uanset hvilken nation skibet sejlede for, var det fælles for overfarten, at det var rædselsfuldt.

Dødeligheden blandt de europæiske sømænd var også høj, endda højere end blandt de slavegjorte på skibet. Oftest skyldtes den høje dødelighed tropesygdomme. Det var altså en ualmindeligt farlig beskæftigelse for en sømand at have hyre på et slaveskib, og kårene for de fleste var hårde. I modsætning til den lille elite af kaptajner og førstestyrmande rangerede de menige matroser meget lavt i skibenes rigide hierarki. Allernederst var skibsdrengene, som var helt unge drenge, ofte knap 14 år. For mange af de lavtstående sømænd har hyre på et slaveskib sandsynligvis været af nød og ikke af lyst – selvom der helt sikkert også har været mænd iblandt, der ville ud at se verden og på eventyr. I en tid uden socialt sikkerhedsnet var det for størstedelen af befolkningen i Europa, og også i Danmark, en daglig kamp at skaffe til dagen og vejen,

og på slaveskibene var det med livet som indsats.

Destinationen var for danske skibes vedkommende Dansk Vestindien. Her ventede markeder, hvor slavegjorte mennesker blev handlet. Forinden var de slavegjorte blevet skilt fra deres familie, venner, deres hjem, kultur og sprog. En udbredt strategi blandt de europæiske slavehandlere var at adskille familiemedlemmer, både inden afskibningen fra Afrika og på plantagerne i kolonierne. I det område, man hentede de slavegjorte fra, blev der talt mange forskellige sprog og dialekter, og oftest arrangerede slavehandlerne allerede ved overfarten det således, at de slaver, der skulle transporteres sammen, ikke talte samme sprog. Man frygtede, at det ville give de slavegjorte overskud til at gøre oprør, hvis de fik lov til at blive sammen med deres familier eller folk, de kendte. På den måde forsøgte man at nedbryde og kontrollere de slavegjorte. Men til trods for disse forsøg og hårde straffe for oprør er der mange eksempler på modstand både på slaveskibene og på plantagerne.

Til kapitel 2 hører kildetekster 6-11 – find dem på his2rie.dk sammen med arbejdsopgaver til kapitlet.